

Motion till riksdagen 2005/06:A363

av **Margareta Andersson m.fl. (c)**

Arbetsmarknad

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Centerpartiet vill att så många som möjligt ska ha ett arbete att gå till varje dag. I dagsläget står ca 1,5 miljoner människor av olika anledningar utanför arbetsmarknaden – människor som vill jobba och som har mycket att ge. Centerpartiet vill ge förutsättningar för ett klimat i Sverige som skapar arbetstillfällen och som uppmuntrar människor att starta företag. Därför är det viktigt att det blir både enklare och billigare för företagen att anställa så att fler människor kan få jobb. Dessutom behövs en effektiv arbetsmarknadspolitik som fokuserar på att matcha människor med jobb. Den arbetsmarknadspolitik som förts de senaste tio åren har varit ineffektiv och har använts mer för att dölja arbetslösheten än för att hjälpa människor vidare till riktiga arbeten. Mer makt och ansvar över arbetsmarknadspolitikens resurser ska ligga på lokal och regional nivå.

För att fler människor ska få jobb i Sverige behövs följande:

- En effektiv arbetsmarknadspolitik där merparten av resurser och makt ligger på lokal och regional nivå
- En arbetsmarknadspolitik vars fokus är att matcha arbetssökande med lediga jobb
- Ett klimat i Sverige där det lönar sig att arbeta
- En arbetslöshetsförsäkring som fungerar som en omställningsförsäkring
- En ökad rörlighet på arbetsmarknaden
- En mångfald av arbetsförmedlingar i både privat och offentlig regi
- Förändrade jobbinriktade insatser för långtidsarbetslösa
- En starkare diskrimineringslagstiftning för att få bukt med diskrimineringen på arbetsmarknaden
- Förbättrade insatser för arbetshandikappade och funktionshindrade

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en effektiv arbetsmarknadspolitik med människan i centrum vars huvudinriktning är att matcha arbetsökande med arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att reformera Ams från grunden och införa en enhetlig myndighetsorganisation med en självständig professionell ledning där det politiska inflytandet är begränsat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att mer makt och ansvar gällande arbetsmarknadspolitikens resurser skall ligga på lokal och regional nivå.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det skall löna sig att gå från bidrag till arbete.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbetslöshetsersättningen skall fungera som en omställningsförsäkring.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att konkurrensutsätta arbetsförmedlingen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att möjliggöra för en mångfald av olika företag, föreningar och organisationer att erbjuda arbetsförmedlingstjänster.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att uppmuntra rörligheten på arbetsmarknaden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa ett långsiktigt praktikprojekt som underlättar för företag att anställa arbetsökande akademiker.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen ska återkomma med förslag på hur unga arbetslösa kan lotsas in i anställningar där det kommer att bli stora pensionsavgångar framöver.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa nystartsjobb.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förändra aktivitetsgarantin utifrån individens och arbetsmarknadens behov.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att lägga ned Arbetsdomstolen och överföra dess kompetens till allmän domstol.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa en gemensam enhetlig diskrimineringslagstiftning.

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att slå samman de fem ombudsmannafunktionerna DO, JämO, Homo, HO och BO till en myndighet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att uppmuntra socialt företagande i ideell och privat regi.²
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att sociala företag skall jämföras med Samhall AB, och andra aktörer, när det gäller de nya arbetsmarknadsinsatserna utvecklingsanställning och trygghetsanställning.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att genomföra en kartläggning av hur arbetsmiljökompetensen ser ut i dag samt hur arbetsgivares arbetsmiljöarbete kan förstärkas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att göra en översyn av hur företagshälsovårdens statistik kan användas i ett nationellt hälsöversät.

¹ Yrkande 12 hänvisat till SfU.

² Yrkande 17 hänvisat till NU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Centerpartiet vill att så många som möjligt ska ha ett arbete att gå till varje dag. I dagsläget står ca 1,5 miljoner människor av olika anledningar utanför arbetsmarknaden – människor som vill jobba och som har mycket att ge. Trots massiva satsningar på arbetsmarknadsåtgärder från regeringens sida har antalet människor utan arbete ökat. Centerpartiet vill ha en helt annan politik. Centerpartiet vill ge förutsättningar för ett klimat i Sverige som skapar arbetstillfällen och som uppmuntrar människor att starta företag. Därför är det viktigt att det blir både enklare och billigare för företagen att anställa så att fler människor kan få jobb. Dessutom behövs en effektiv arbetsmarknadspolitik som fokuserar på att matcha människor med jobb.

Den arbetsmarknadspolitik som förts de senaste tio åren har varit ineffektiv och har använts mer för att dölja arbetslösheten än för att hjälpa människor vidare till riktiga jobb. Arbetsmarknadspolitiken måste effektiviseras. Centerpartiet menar att arbetsmarknadspolitiken ska vara inriktad på att minska arbetslösheten, inte dölja den. Därför anser vi att arbetsmarknadspolitiken i huvudsak ska ägna sig åt att matcha arbetssökande med lediga jobb genom att tidigt göra insatser för den arbetssökande, bl.a. genom att satsa på ökade kontakter med potentiella arbetsgivare samt erbjuda meningsfull kompletterande utbildning med tydlig koppling till arbetsmarknadens behov. Därför behövs fler arbetsförmedlingsaktörer som är inriktade på enskilda människor och som kan inrikta sig på olika yrkesgrupper. Likaså måste den kompletterande utbildningen vara kopplad till de behov som finns på arbetsmarknaden så att utbildningen verkligen leder till arbete. Det behövs därför mer av olika insatser för att fler människor ska ha ett jobb att gå till, förslag som presenteras i denna motion. Vad som ovan anförts om behovet av en effektiv arbetsmarknadspolitik vars huvudinriktning är att matcha arbetssökande med arbete bör ges regeringen till känna.

Arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsläget är fortsatt svagt. Högkonjunkturen är här men arbetslösheten är fortsatt hög. I augusti 2004 uppgick den öppna arbetslösheten till 7,8 % (373 000 personer). Jämfört med samma period föregående år är detta en ökning med nästan 10 000 personer. Långtidsarbetslösheten (antalet personer som varit arbetslösa kontinuerligt minst 6 månader, eller för ungdomar under 25 år minst 100 dagar) har ökat med drygt 5 000 personer jämfört med förra året. Här är dock statistiken svårtolkad då arbetslösheten, särskilt för unga, ofta bryts av meningslösa åtgärder vars enda syfte är att förbättra statistiken. Även antalet långtidsinskrivna (minst två år i arbetslöshet och/eller program) ökar i dagsläget. Det ser med andra ord ganska dystert ut. Även om konjunkturen är god lossnar det inte på arbetsmarknaden. Konjunkturella faktorer är svåra att göra något åt, men politiken går att påverka. Centerpartiet anser inte att den politik som regeringen förordar – mer satsningar på arbets-

marknadspolitiska program, kortsiktiga insatser för praktikplatser och plusjobb är rätt väg att gå. Det måste till mer. Det måste finnas tydligare kopplingar till riktiga varaktiga jobb. Vi vill se en politik som både skapar jobb och som matchar arbetssökande med lediga arbeten. Det måste också löna sig bättre att arbeta.

Arbetsmarknadspolitiken

Arbetsmarknadsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen är en stor myndighetskoloss som bör förändras från grunden. Ams verksamhet är mycket komplicerad och har flera övergripande mål och delmål. I dag är det runt tjugo mål på fyra till fem målnivåer som vägleder arbetsmarknadspolitiken. Det är därför inte konstigt att myndigheten är ineffektiv. Därför bör Ams reformeras från grunden. En enhetlig myndighetsorganisation bör införas som har en självständig professionell ledning och med minskat politiskt inflytande. Detta bör ges regeringen till känna.

Centerpartiet anser att fler beslut i den aktiva arbetsmarknadspolitiken bör fattas på lokala och regionala nivåer. Mer makt och ansvar över arbetsmarknadspolitikens resurser ska ligga på lokal och regional nivå. Enligt studier från IFAU visas att ett ökat lokalt inflytande har lett till ökad effektivitet i den aktiva arbetsmarknadspolitiken eftersom kunskap om lokala förhållanden kan utnyttjas fullt ut. Likaväl som att lokala lösningar nära individen ger effektivitet och större påverkansmöjligheter verkar centrala regleringar hämmande. Om arbetsförmedlare på lokal nivå kan få arbeta mer fritt efter de förutsättningar som finns i närområdet underlättas möjligheten att matcha rätt person med rätt jobb. Detta bör ges regeringen till känna.

Arbete ska löna sig

Det är många människor i Sverige som inte går till jobbet en vanlig dag. De allra flesta av dessa människor vill inget hellre än att arbeta. Men samtidigt kan vi inte blunda för att det inte alltid lönar sig att gå från bidrag till arbete i Sverige i dag. Det finns flera studier som visar att det för flera människor inte skulle löna sig ekonomiskt att gå från bidrag till arbete. Om människor inte har några starka ekonomiska incitament att börja arbeta riskerar vi att få en fortsatt hög arbetslöshet. Därför behövs lägre skatter för människor med låga och normala inkomster och en arbetslöshetsförsäkring som har ett tydligt omställningsfokus. Centerpartiet anser att drivkrafterna och incitamenten för arbete och företagande måste vara mycket högre. Naturligtvis ska inte andra skäl än ekonomiska förringas för incitamenten att arbeta. Social gemenskap, personlig utveckling och utmaningar är naturligtvis betydelsefulla. Samtidigt är det rimligt att det lönar sig bättre att arbeta än att inte göra det. Centerpartiet vill också se en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Människor ska upp-

Fel! Okänt namn på

muntras till att flytta dit jobben finns. Likaså är det viktigt att omskolning uppmuntras för personer som behöver byta bransch för att få ett arbete. Goda exempel på samverkan mellan företag och offentliga arbetsgivare finns i Vaggerydsmodellen. Där går olika arbetsgivare samman för att erbjuda anställda och arbetssökande möjlighet att pröva på arbetsuppgifter hos någon annan arbetsgivare om det finns skäl till det. Övertalighet eller långtidssjuk-skrivning kan vara sådana skäl. Modellen har med framgång tillämpats även i Flen och Torsby. Vad som ovan anförts om att det ska löna sig att gå från bidrag till arbete bör ges regeringen till känna.

Arbetslöshetsförsäkringen

Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Centerpartiet föreslår tillsammans med den borgerliga alliansen att arbetslöshetsförsäkringen ska vara obligatorisk och omfatta alla som förvärvsarbetar. Det skyddsnät som arbetslöshetsförsäkringen utgör ska vara heltäckande. Eftersom arbetslöshetsförsäkringen till nittio procent finansieras genom skattemedel är det rimligt att den omfattar alla och inte bara dem som aktivt valt att bli medlemmar. De människor som förut endast var berättigade till grundersättning får nu i detta obligatoriska system inkomstrelaterad ersättning. Vad som ovan anförts om att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör ges regeringen till känna.

Ökad egenfinansiering

En annan viktig reform som Centerpartiet drivit och som vi nu fortsätter att driva tillsammans med den borgerliga alliansen är att den egna inbetalningen till arbetslöshetskassan ska öka. Kostnaden för arbetslösheten blir då tydligare. Genom att öka den egna insatsen via ”försäkringspremien” till strax över en tredjedel av hela kostnaden minskar statens kostnad för arbetslöshetsförsäkringen med 10 miljarder kronor. Genom en sådan omläggning blir premien relaterad till den samlade försäkringskostnaden för arbetslöshet. Detta får till följd att premiens storlek över tiden kommer att variera beroende av den arbetslöshet som råder. En sjunkande arbetslöshet kommer därför exempelvis att leda till en lägre försäkringspremie.

Ersättningsnivåer

Arbete måste löna sig, inte bara ur en ekonomisk synvinkel utan även för den personliga stimulansen. Förutom skattesänkningar och jobbavdrag, som ger människor som arbetar mer i plånboken efter skatt, behöver även nivån på ersättningen till a-kassan justeras. Centerpartiet anser att a-kassan i första

hand ska ses som en omställningsförsäkring och inte som ett försörjningsalternativ. A-kassan ska i första hand ge rimlig trygghet för människor som hamnar i arbetslöshet. Vi vill att den första tiden som arbetslös ska präglas av ett intensivt samarbete med arbetsförmedlingen, med målet att få ett nytt arbete.

Tillsammans med Allians för Sverige föreslår vi att ett enhetligt tak på 680 kr införs i arbetslöshetsförsäkringen och att ersättningsnivån sänks till 70 % efter 200 dagar. Efter 300 dagar trappas nivån ned ytterligare, till en nivå på 65 %. Då övergår den arbetsökande i en jobbgaranti. Utan deltagande i jobbgaranti utgår ingen ersättning. Arbetslösa med försörjningsansvar för barn under 18 år ska ha rätt till inkomstrelaterad ersättning i 450 dagar. Arbetslöshetsersättningen ska baseras på de senaste 12 månadernas inkomster. Vad som ovan anförts om åtgärder för att arbetslöshetsersättningen ska få en omställningsprägel bör ges regeringen till känna.

Skärpt arbetsvillkor

Centerpartiet föreslår tillsammans med den borgerliga alliansen att arbetsvillkoret ska höjas. I dagens system är det tillräckligt att arbeta 70 timmar i månaden under sex månader för att kvalificera sig in i arbetslöshetsförsäkringen. Man behöver alltså inte ens arbeta halvtid för att uppfylla arbetsvillkoret. Därför anser vi att det är rimligt att arbetsvillkoret skärps. Vi föreslår att arbetsvillkoret höjs till 80 timmar. Det motsvarar i genomsnitt ungefär en halvtid.

Vi vill även slopa studerandevillkoret eftersom vi anser att arbete ska krävas för att kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen.

Överhoppningsbar tid

Människor som en gång kvalat in till arbetslöshetsförsäkringen men som sedan slutat arbeta kan ha rätt till a-kassa vilande under en viss tid – överhoppningsbar tid – för att aktivera rätten den dag de söker arbete igen. Till exempel så räknas arbetsmarknadspolitiska program, föräldraledighet och värnplikt som överhoppningsbar tid. I dag kan den överhoppningsbara tiden vara upp till 7 år. Vi föreslår att den begränsas till 5 år.

Fler arbetsförmedlingsaktörer

Arbetssökande har rätt att få stöd och hjälp när de söker jobb. Att Ams har flera brister påverkar i hög grad den arbetssökande. Centerpartiet är övertygade om att fler aktörer som erbjuder arbetsförmedlingstjänster tillåts, kan de arbetssökande själva välja aktör och ställa krav på relevanta åtgärder. Centerpartiet menar med andra ord att effektivare och mer nischade arbetsför-

Fel! Okänt namn på

medlingar kommer att bidra till att fler människor får ett arbete. Därför vill vi att arbetsförmedlingen ska få konkurrens. Privata aktörer som kan bidra till att konkurrensen skärps så att den arbetssökande får ett arbete som motsvarar personens kompetens ska uppmuntras. Detta bör ges regeringen till känna.

Dagens arbetsförmedlingar fungerar dåligt om man ser till förmågan att få människor i arbete och att ge stöd och rätt rådgivning åt de arbetssökande. Alltför stor del av arbetsförmedlingarnas resurser går dessutom åt till att administrera friåret. Det är nödvändigt att ta bort friåret och låta arbetsförmedlarna göra det de är till för – matcha jobb med rätt sökande och få människor i jobb snabbt. Det finns i dag nästan 7 000 arbetsförmedlare och mellan 800 och 1 000 av dem arbetar med att hantera 45 000 ansökningar om friår. Resurser ska i stället användas för att matcha de arbetssökande med lediga jobb.

Centerpartiet anser att arbetsförmedlarna ska bidra till att få människor i arbete, inte till bidragsberoende. Naturligtvis är kontrollfunktionen viktig hos arbetsförmedlarna, men matchningen av jobb ska stå i fokus. Om fler aktörer tillåts förmedla arbeten kan de arbetssökande själva välja aktör och ställa krav på resultat. En mångfald av olika företag, föreningar eller organisationer som kan erbjuda arbetsförmedlingstjänster leder till att olika former av åtgärder ökar. Den arbetssökandes ställning kan då också stärkas. Att arbetslösa ska få ett jobb måste vara målet, inte vem som hjälper till att förmedla arbetet.

Ytterst bör det offentliga ha ansvar för att det finns förmedlingsverksamhet på alla orter, eftersom det inte finns underlag för privata aktörer i hela landet. Aktörerna som etablerar sig för arbetsförmedlingsverksamhet ska vara auktoriserade, men i övrigt ska det råda stor frihet för aktören att utforma sin verksamhet efter sin egen idé eller nisch. Införande av bonus kan införas för aktörer som lyckas få den arbetssökande i reguljärt arbete. Aktörernas resultat bör följas upp kontinuerligt och ge ett beslutsunderlag för andra arbetssökande när de väljer aktör. En liknande modell används i England där man har nått stor framgång med fler människor i riktiga jobb, bl.a. med god hjälp av duktiga arbetsförmedlingsaktörer. Detta bör ges regeringen till känna.

Flytta dit där det finns jobb

Centerpartiet vill se en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Människor som inte har något arbete bör i högre grad än i dag flytta dit där det finns jobb. Våra förändringar av a-kassan med ett tydligare omställningsfokus kommer att uppmuntra människor att flytta till platser där det finns utbildningar och arbeten, eller till att omskola sig efter de behov som finns på arbetsmarknaden. Det tycker Centerpartiet är bra. Det är ett enormt samhällsekonomiskt slöseri att inte tillvarata alla mänskliga resurser som finns hos människor som inte har något jobb. Samtidigt som vi har många människor som inte har arbete eller bor i trångbudda områden finns det orter i Sverige som avfolkas och som har behov av arbetskraft. Dessutom kommer arbetskraftsbristen snart att bli verklighet i hela landet. Det är nu hög tid att koppla ihop arbetskraftsbrist

Fel! Okänt namn på

och arbetslösa. Då kan vi få fart på Sverige. I Ragunda i Jämtland har man arbetat fram en intressant modell. Människor, ofta med invandrarbakgrund, som är arbetslösa boende i Göteborgs förorter har fått möjlighet att flytta till Ragunda kommun där de får utbildning och därefter arbete. Behovet av arbetskraft i Ragunda löses delvis genom att arbetslösa från andra orter flyttar dit och utbildar sig efter det arbetskraftsbehov som finns för att sedan få en anställning. Centerpartiet tror mycket på denna modell eftersom människor ges bättre möjligheter att flytta från arbetslöshet i storstädernas förortsområden till arbete och utbildning i mindre kommuner runtom i landet. Centerpartiet står också för en näringspolitik som ger förutsättningar för alla regioner att växa. Om några år kommer behovet av arbetskraft att bli stort i hela landet, med tanke på de kommande stora pensionsavgångarna. Sverige behöver också öppna för arbetskraftsinvandring. Läs gärna mer om detta i Centerpartiets motioner om migration och integration. Vad som ovan anförts om att uppmuntra rörligheten på arbetsmarknaden bör ges regeringen till känna.

Arbetslösa akademiker

Arbetslösheten bland akademiker har ökat kraftigt det senaste året och är nu högre än någonsin. I slutet av augusti 2005 var drygt 73 000 personer med minst två års eftergymnasial utbildning arbetslösa eller sysselsatta i något arbetsmarknadsprogram. Av dem var drygt 55 600 öppet arbetslösa enligt statistik från Ams. Det här innebär att ungefär 5,3 % av alla med minst två års eftergymnasial utbildning var arbetslösa eller omfattades av arbetsmarknadspolitiken i slutet av augusti. Bakgrunden till den höga arbetslösheten bland akademiker är den negativa utveckling som drabbade IT- och telecombranschen för några år sedan och som sedan fortsatt ge effekter även inom andra branscher. Den höga arbetslösheten bland akademiker visar på den obehagliga sanningen att akademisk utbildning inte är någon garanti för att få jobb. Det är särskilt svårt för nytexaminerade att få ett jobb efter sina kvalifikationer.

Dagens arbetsförmedlingar har inte tillräckliga kunskaper om vilka åtgärder som krävs för arbetslösa akademiker. Många arbetslösa akademiker upplever att det saknas förståelse för den arbetssökande akademikers situation. Därför är det viktigt med individanpassade arbetsmarknadsinsatser där privata aktörer tillåts att erbjuda arbetsförmedlingstjänster. Det krävs nya grepp för att arbetsförmedlingar ska kunna hjälpa till att ge förutsättningar för arbete för akademiker i dagens samhälle. Det är främst nätverksbyggande och kontaktskapande som behövs för att få in akademiker på arbetsmarknaden. Här bör arbetsförmedlarna fungera som en aktiv partner och brygga.

Praktik som leder till jobb

Vi vill satsa långsiktigt på att få fler akademiker i arbete genom att arbetsförmedlingarna och bemanningsföretagen hjälps åt att finna en plats åt en arbets-

Fel! Okänt namn på

sökande akademiker på ett företag eller i en organisation. Arbetsgivaren som tar emot akademikern får då en subvention på arbetsgivaravgiften. Allt för att den arbetssökande ska få in en fot på arbetsmarknaden. I dag tvingas många akademiker ta okvalificerade arbeten, vilket medför att deras kunskapsmässiga konkurrenskraft sänks ju mer tiden går. Likaså kan det vara svårt för akademiker att få en del jobb för att man betraktas som överkvalificerad. I stället vill vi öka möjligheterna till anställningar och/eller praktikplatser på olika arbetsplatser runtom i landet. Vad som ovan anförts om att införa ett långsiktigt praktikprojekt där företag ges subventioner för att anställa arbetssökande akademiker bör ges regeringen till känna.

Praktik under studietiden

För att inte fler akademiker ska hamna i arbetslöshet på det sätt som har skett de senaste åren anser vi att mer praktik måste möjliggöras under tiden som man studerar på universitet eller högskola. Utbildningarna måste präglas av kvalitet. Högskolor och universitet ska ge utbildning till studenter så att de blir väl förberedda för dagens yrkesliv. Som vi beskrivit ovan vill vi öka akademikers möjlighet att få olika former av praktikplatser och delta i traineeprogram. Centerpartiet vill möjliggöra praktik redan i samband med de högre studierna så att studenten ges möjlighet att skapa kontakter och nätverk tidigt – och inte minst arbetslivserfarenhet inom det ämne man studerar. För att fler ska få möjlighet till praktik vill Centerpartiet att arbetslösa akademiker ska ha rätt att använda en termins (20 veckors) studielån/studiebidrag till praktik. Internationella Handelshögskolan i Jönköping har över 800 fadderföretag där studenterna erbjuds praktik under utbildningstiden, t.ex. kan studenterna göra sina uppsatser som en del av fadderföretagets utveckling och på det viset vara till stor nytta för mindre och medelstora företag i regionen. Andra får på annat sätt inblick i hur företagen fungerar och vilka arbetsuppgifter som väntar efter examen. Företagen får i motsvarande mån kunskap om vad de kan förvänta sig av sina blivande anställda. På liknande sätt fungerar även Ingenjörshögskolan i Jönköping.

Pensionärstraineer för att lotsa in unga

Vi vill också satsa på att lotsa in arbetslösa akademiker, och andra unga arbetslösa, på kommande lediga tjänster med anledning av de framtida pensionsavgångarna. Centerpartiet föreslår ett försök med traineeplatser inför stora kommande pensionsavgångar. Det vill säga – för de personer som har avtalade pensionsavgångar i företag och offentlig sektor föreslår vi att ett slags introduktionsplats – s.k. pensionärstraineer – erbjuds en ung arbetslös person. Det skulle innebära att en person lotsas in i tjänsten som kommer att bli vakant efter pensionsavgången under en 1- till 1,5-årsperiod tillsammans med den person som snart ska gå i pension. Det skulle leda till en mjuk start i

arbetslivet för den unga personen och samtidigt en sänkt arbetstakt för den person som ska gå i pension. Viktig kunskap förs också över från den äldre till den yngre medarbetaren.

Dessa s.k. traineeplatser ska gälla för alla typer av jobb, inte bara för arbeten som kräver akademisk utbildning. Traineeplatsen ska garanterat leda till en fast anställning när den som haft tjänsten går i pension. Det är dock viktigt att regelverket kring detta system är tydligt och att det har en klar inriktning mot reguljära anställningar. Under pensionärstraineeprodukten får traineen behålla a-kassan och företagen får betala mellanskillnaden upp till maximibeloppet i a-kassan. När traineeplatsen övergår i reguljär anställning ska naturligtvis lön enligt avtal följa. Undanträngningseffekter kan komma att uppstå. Förslaget om pensionärstraineer måste därför utredas närmare innan det sjösätts. Därför vill vi att regeringen snart återkommer med förslag på hur en s.k. pensionärstraineer kan utformas efter den idé vi presenterat ovan. Vad som ovan anförts om att regeringen ska återkomma med förslag på hur unga arbetslösa kan lotsas in i anställningar där det kommer att bli stora pensionsavgångar bör ges regeringen till känna.

Nystartsjobb

Personer som går utan arbete riskerar att mista kontakten med arbetsmarknaden. Det är ofta svårt att få ett arbete efter en lång tids arbetslöshet och självförtroendet minskar för varje dag utan arbete. För att ta sig ut på arbetsmarknaden behövs olika former av stöd. Såväl unga som äldre hamnar i dag i långvarig arbetslöshet. De personer som är äldre och arbetslösa får lämna arbetsmarknaden för tidigt när de blir arbetslösa. Det är ett slöseri med resurser eftersom äldre människor bär på stora och värdefulla erfarenheter och kompetens efter många års yrkesliv. Unga människor som inte kommer in på arbetsmarknaden riskerar ett långvarigt utanförskap. Om man inte får kontakt med arbetsmarknaden tidigt finns risken att man aldrig hinner i kapp och aldrig får den arbetslivserfarenhet som är oerhört central.

Arbetsmarknaden måste reformeras så att fler människor kommer i arbete. Särskilt viktigt är det att få in människor som stått utanför arbetsmarknaden under en längre tid, eftersom de riskerar ett långvarigt utanförskap. Ungdomar och människor med invandrarbakgrund har i dag särskilt svårt att få ett arbete och det är dags att underlätta så att dessa människor får ett arbete. Tillsammans med de övriga borgerliga partierna i Allians för Sverige lägger vi därför ett gemensamt förslag om nystartsjobb som riktar sig till människor som varit borta länge från arbetsmarknaden.

Erfarenheter från andra länder och forskning tyder på att en effektiv väg för att förbättra sysselsättningsläget för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden är att sänka arbetsgivaravgifterna. Vi föreslår att arbetsgivaravgifterna tas bort helt för personer som varit beroende av arbetslöshetsersättning, sjukpenning, förtidspension eller socialbidrag i mer än ett år och att nedsättningen gäller under lika lång tid som vederbörande varit bidragsbero-

Fel! Okänt namn på

ende – dock i högst fem år. Skatterabatten kan förlängas i särskilda fall men först efter individuell prövning. Nyanlända invandrare som har fått uppehållstillstånd ska också omfattas av nystartsjobben, dock i maximalt tre år. LAS ska gälla för nystartsjobben. Nystartsjobben ska också ersätta dagens riktade anställningsstöd. Vad som ovan anförts om att införa nystartsjobb bör ges regeringen till känna.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Som tidigare nämnts i denna motion vill vi effektivisera arbetsmarknadspolitiken. Därvid prioriteras ökade resurser för matchning mellan arbetssökande och lediga jobb, ökad konkurrens och förbättrad kontroll. De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som regeringen använt sig av under de senaste tio åren har inte fungerat i den bemärkelsen att de inte har lett till jobb i någon större utsträckning. Tvärtom upplevs de i många fall som meningslösa och statistikdöljande. Vi vill avskaffa friåret och reducera åtgärdsprogrammen.

Aktivitetsgarantin måste förändras

Aktivitetsgarantin är en åtgärd som när den kom till hade många goda syften. Tanken var att människor skulle få möjlighet till vidareutbildning, kontakter med arbetslivet och andra åtgärder för att undvika en passiv arbetslöshet. Tyvärr har många människor tvingats in i verksamhet som inte lett till någon förändring av deras situation. Arbetsmarknadsåtgärderna som sätts in under aktivitetsgarantin leder väldigt sällan till riktiga och varaktiga arbeten. Arbetsmarknadsåtgärder ska fokusera på att bryta längre perioder av arbetslöshet för att motverka permanent utslagning från arbetsmarknaden. Tyvärr är det inte så i verkligheten.

Många arbetssökande i aktivitetsgarantin upplever åtgärderna som meningslösa och en del arbetssökande upplever att de utför arbeten som egentligen skulle vara reguljära jobb med vanlig lön. Godtyckligheten i hanteringen upplevs därför av många som mycket besvärande. Exempelvis när systemadministratörer tvingats ta datakörkort inom aktivitetsgarantin, eller människor som tvingats till uppgifter motsvarande sitt tidigare jobb mot arbetslöshetsersättning är ett par andra avskräckande exempel. Aktivitetsgarantins regelverk behöver ses över och skärpas för att motverka missbruk och meningslösa aktiviteter.

Centerpartiet vill komma bort från dagens aktivitetsgaranti och se mer arbetsrelaterade, individriktade åtgärder som har en tydlig koppling till lediga jobb för de människor som riskerar att hamna i varaktig arbetslöshet. Åtgärderna måste även vara kopplade till arbetsmarknaden och utgå från den enskildes behov. Är behovet stort inom en viss sektor kan aktivitetsgarantin vara ett utmärkt sätt att omskola människor så att de kan få arbeten inom de branscher där det finns lediga arbeten. Det kan också handla om att utföra

samhällsnyttiga arbeten. Syftet med aktivitetsgarantin är att så snabbt som möjligt slussa över den arbetssökande till den reguljära arbetsmarknaden. Detta bör ges regeringen till känna. Det är ett enormt resursslöseri att placera människor i åtgärder som inte leder till jobb eller som individen inte har någon som helst nytta av. Förslaget om nystartsjobb som vi beskrivit tidigare är ett exempel på en lösning som vi tror skulle leda till att få ut fler människor, som annars riskerar en långvarig arbetslöshet, i arbetslivet.

Utbildning hela livet – kompetenssparande

Utbildningsnivån får en allt större betydelse för individens möjligheter att både få och behålla ett arbete. I dag är utvecklingsmöjligheter och fortbildning mycket viktiga komponenter i arbetslivet. Ofta kombineras kontinuerlig kompetensutveckling med yrkesverksamhet.

Därför är det av vikt att skapa en infrastruktur av utbildningar som möjliggör ett livslångt lärande. Centerpartiet arbetar för att skapa ett nyfiket samhälle, där sökandet efter kunskap inte ska vara reserverat för ungdomsåren och inte bero av var man väljer att leva sitt liv. Det måste finnas ett generöst system för individuellt kompetenssparande så att möjligheten till ett livslångt lärande underlättas. Regeringen lade fram ett inriktningsförslag till kompetenssparande våren 2002. Förslaget hade flera brister och innebar bl.a. att det skulle ta mellan sju och tio år för en genomsnittlig tjänsteman att sätta av tillräckligt med pengar föra att kunna studera en termin utan inkomstbortfall. Förra året väntades en bred satsning från regeringens håll men den kom aldrig. Inte heller detta år har vi sett någon tillstymmelse till ökade möjligheter till kompetenssparande från regeringens håll. Regeringen har dock höjt åldern för studiebidrag och studielån. Men Centerpartiet anser att det är viktigt att underlätta även för dem som vill finansiera sin utbildning utan att behöva ta lån, särskilt eftersom återbetalningstiden för studielån blir mycket kort för de personer som är äldre.

Diskriminering på arbetsmarknaden

Många har en bild av det svenska samhället som tolerant och öppet. Tyvärr är det en alltför självgod spegel vi tittar i. Strukturell diskriminering förekommer i Sverige varje dag och arbetsmarknaden är inte något undantag. Människor diskrimineras av olika orsaker – t.ex. på grund av kön, etnicitet, religion, sexuell läggning, ålder eller funktionshinder. Det finns många förklaringar till diskriminering, men inga ursäkter. Genom att bryta mönster som leder till att personer diskrimineras av olika anledningar kan får vi ett humanare samhälle och arbetsliv.

Fel! Okänt namn på

Sortering efter härkomst

Debatten om diskriminering av invandrare på arbetsmarknaden har pågått länge. Trots att problemet fått stor uppmärksamhet har ingenting hänt i praktiken. Integrationsverkets årsrapport och andra studier visar den krassa verkligheten – sorteringen på arbetsmarknaden sker efter hudfärg. Utrikes födda, andra- och tredje generationens invandrare har svårare att få ett arbete än etniska svenskar. Detta trots att många personer med utländsk bakgrund har kompetens eller utbildning som är efterfrågad på den svenska arbetsmarknaden. Sverige gör en obесkrivlig kompetensförlust när man inte tillvaratar de resurser som finns hos människor med utländsk bakgrund. För att få bukt med diskrimineringen krävs en rad åtgärder – en av de viktigaste åtgärderna är att kartlägga och synliggöra den diskriminering som förekommer. Kommuner, landsting och stat bör vara föregångare genom att öppna sina arbetsmarknader för människor med utländsk bakgrund.

Sexuell läggning

Homo- och bi- och transsexuella personer är en annan grupp som diskrimineras på arbetsmarknaden. Trots en skärpt lagstiftning som förbjuder diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning är diskrimineringen av HBT-personer dessvärre ganska utbredd. Forskningsresultat visar att mer än var fjärde homosexuell person väljer att gå till arbetet varje dag, år efter år, och låtsas vara någon annan än de är. Hälften av alla homo och bisexuella i arbetslivet upplever att deras arbetskamrater har fördomar om homosexualitet och homosexuella. Med perspektivet att heterosexualitet är normen pekas homo- och bisexuella ofta ut som något onormalt och annorlunda. Enligt Arbetslivsinstitutets rapport (2004:10) framkommer att homo- och bisexuella personer upplever bristande stöd från sina chefer när det gäller att motverka diskriminering.

Äldre

Äldre människor har ofta en besvärlig situation på dagens arbetsmarknad. Trots att de besitter stora kunskaper med lång arbetslivserfarenhet förekommer åldersdiskriminering på arbetsmarknaden. Detta trots att det i EU:s diskrimineringslagstiftningar uttryckligen påtalas att ålder är ett av de områden där diskriminering inte får förekomma. Det är inte ovanligt att diskriminering sker mer eller mindre öppet, t.ex. i platsannonser. Äldre människor har en mycket värdefull kunskap efter ett långt yrkesliv som måste tillvaratas betydligt mer än vad som görs i dag.

Förbättra individens skydd mot diskriminering

För att komma till rätta med diskrimineringen behövs förändringar i lag och andra verktyg mot diskriminering. Centerpartiet anser att diskrimineringsändringen i framtiden ska ske i allmän domstol i stället för i Arbetsdomstolen. I Arbetsdomstolen kan parterna i dag förhandla bort individens rättigheter framför andra vinster som fackförbund och arbetsgivare kommer överens om. Individens rättssäkerhet måste stärkas. Därför bör arbetsdomstolen läggas ned och kompetensen flyttas till allmän domstol. Detta bör ges regeringen till känna.

Dagens diskrimineringslagstiftning är uppdelad på flera lagar. För att göra den till ett vassare verktyg vill vi ha en enhetlig diskrimineringslagstiftning. En gemensam lagstiftning skulle tydliggöra att diskriminering inte kan accepteras. Detta bör ges regeringen till känna. Lagen skulle också utgöra ett kraftfullt och användbart verktyg för de olika ombudsmännen i deras arbete. Centerpartiet vill även samordna de fem ombudsmannafunktionerna DO, JämO, HomO, HO och BO i en myndighet och på så sätt blir de ett kraftfullare redskap än vad de är i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

Den diskrimineringslagstiftning som vi har i nuläget är inte tillräcklig för att stoppa diskrimineringen. Lagen innebär inte någon särskilt stor risk för företag och myndigheter att diskriminera. Det skadestånd som en arbetsgivare i dag riskerar att få böta om han eller hon blir anklagad för diskriminering står inte i proportion till företagets storlek, vilket alltför ofta innebär att beloppet handlar om en ”struntsumma” för arbetsgivaren. För att arbetsgivare ska inse att diskriminering får konsekvenser vill Centerpartiet därför att företag förutom skadeståndet även ska riskera böter om de blir dömda för diskriminering. Vi vill införa ett slags företagsbot för diskrimineringsbrott på samma sätt som för t.ex. miljöbrott. Storleken hos denna ska stå i proportion till företagets storlek. Detta ska gälla för all diskriminering i samhället, t.ex. diskriminering i krogköer och liknande. Inom konkurrensområdet utdöms som exempel av EU böter som uppgår till 10 % av företagets omsättning. En omsättningsbaserad böteshantering för diskriminering kan vara en möjlig väg att höja medvetenheten och vikten av att det inte är tillåtet att diskriminera människor.

Arbetshandikappade och funktionshindrade

Centerpartiet verkar för ett samhälle som växer underifrån, som präglas av mångfald och där alla människor får växa. Att människor med arbetshandikapp och/eller funktionshinder ska kunna delta i samhälls- och arbetslivet innebär fler perspektiv och fler idéer. Det bidrar också till tolerans och humanism. För Centerpartiet står frågan om att öppna arbetslivet för så många människor som möjligt i fokus. Det är av flera orsaker viktigt att denna målsättning också gäller funktionshindrade. Att få försörja sig genom eget arbete och bidra till samhället ger mening, värdighet och social gemenskap. Centerpartiet vill underlätta för människor som av olika skäl varit utestängda från arbetsmarknaden att komma tillbaka i arbete. Arbete och företagsamhet är en

Fel! Okänt namn på

förutsättning för välfärden eftersom resurserna som skapas av arbetet finansierar välfärden. För att uppnå detta är det viktigt att insatser som bidrar till att personer som drabbats av långtidsarbetslöshet eller varit långtidssjuka, kan komma i arbete och få rehabiliteringsinsatser. I dag förs en politik där regeringen hellre låter långtidssjukskrivna förtidspensioneras än att ge dem rehabiliteringsinsatser eller möjlighet att byta arbete. Vad som behövs är mer arbetsinriktade insatser.

För Centerpartiet är det en självklar målsättning att alla människor ska ha lika värde och rätt till lika behandling, ett tillgängligt samhälle och en tillgänglig arbetsmarknad. Centerpartiet fokuserar särskilt på åtgärder som tillvaratar funktionshindrade människors vilja och förmåga att arbeta eller starta och driva företag. Mer om detta finns att läsa i Centerpartiets handikappmotion.

Samhället har ett stort och viktigt ansvar för personer som är arbetshandikappade. Arbetsgivare till anställda med lönebidrag, ofta inom ideella sektorn, har inte haft de ekonomiska möjligheterna att följa med den allmänna löneutvecklingen. Detta har drabbat de arbetshandikappade i form av lägre lön eller uppsägningar. Centerpartiet föreslår därför att lönebidragen höjs till 17 700 kr i månaden samt att personer som är över 65 år tillåts ta del av lönebidragsplatserna. Centerpartiet anslår 450 miljoner kronor för att möjliggöra att fler människor med handikapp ges inträde på arbetsmarknaden (läs mer i Centerpartiets motion om utgiftsområde 13). Vi vill också underlätta för dem som behöver arbetsbiträden samt tekniska hjälpmedel.

Ibland lever människor som kan få rehabilitering och sysselsättning via sociala företag (läs mer om sociala företag nedan) på socialbidrag. I dagsläget är det svårt att få socialbidraget omvandlat till lönebidrag. Samma sak gäller för dem som har ersättningar från Försäkringskassan. Därför behövs ett fördjupat samarbete mellan olika myndigheter enligt Finsammodellen. Det leder till bättre utnyttjande av samhällets resurser och framför allt till att människor får leva på lön i stället för bidrag. Regelverket bör också ändras så att människor kan få lönebidrag under längre tidsperioder än nu.

Verksamhetsidén för Samhall AB är att skapa meningsfullt och utvecklande arbete för personer med arbetshandikapp. Verksamheten bedrivs och ska bedrivas i hela landet. Samhalls prioritering måste vara att ge meningsfulla arbeten åt de arbetshandikappade, inte att konkurrera med övrig tillverkningsindustri. Centerpartiet ser positivt på att även fler aktörer kan ta plats inom Samhall AB:s verksamhetsområde. Exempelvis bör sociala företag bli aktörer i arbetsmarknadspolitiken. Ett socialt företagande i ideell och privat regi bör uppmuntras som alternativ till Samhall AB. Detta bör ges regeringen till känna.

Sociala företag finns i många branscher och i alla delar av landet och drivs i dag ofta som projekt med stöd från bl.a. Europeiska socialfonden, kommuner, arbetsförmedling eller Försäkringskassan. Verksamheten är ofta ett led i rehabilitering för grupper av människor som är långt från den reguljära arbetsmarknaden. Det kan vara långtidssjukskrivna, etniska minoriteter, långtidsarbetslösa med någon form av sjukdomsinslag, frigivna från kriminalvården eller psykiskt handikappade. Exempelen är många och resultatet i verk-

samheterna är gott. För att fortsättningsvis kunna verka för att få in fler människor på arbetsmarknaden är det viktigt att ta tillvara alla resurser. Socialt företagande behöver därför erkännas som företag men också att de ibland behöver särskilda regler eftersom de arbetar med speciella grupper. Sociala företag ska här jämföras med Samhall och andra aktörer när det gäller de nya arbetsmarknadsinsatserna utvecklingsanställning och trygghetsanställning. Detta bör ges regeringen till känna.

För att fler människor med arbetshandikapp och/eller funktionshindrade ska efterfrågas på arbetsmarknaden måste även det nya arbetsgivaransvaret för sjukförsäkringen (15-procentaren) upphävas då det leder till att arbetsgivare inte vågar anställa personer som de befävar kan ha hög risk för sjukfrånvaro.

Ett jämställt arbetsliv

Fortfarande är inte arbetslivet jämställt. Kvinnor tjänar mindre än män och får sällan högre befattningar. Ofta förklaras löneskillnaderna sakligt av att kvinnorna arbetar färre timmar. Att kvinnor ofta väljer att arbeta mindre än heltid är ofta ett uttryck för att traditionella könsroller lever kvar. Kvinnor tar fortfarande det största ansvaret för barn, vilket är en annan förklaring till varför kvinnor ofta halkar efter löne- och karriärmässigt. Det innebär också att män spenderar mer tid på arbetet än vad de flesta kvinnor gör. När barnet föds är trenden fortfarande tydlig, kvinnor minskar sin arbetstid medan män jobbar mer. Det har tyvärr inte varit en prioriterad fråga hos arbetsmarknadens parter att se över hur arbetslivet är utformat för småbarnsföräldrar. Det finns lysande exempel på företag som bestämt sig för att skapa ett barnvänligt arbetsliv som visar att det är fullt möjligt. Det är i samhällsdebatten ett ensidigt fokus på vad föräldraförsäkringen spelar för roll för kvinnors situation i arbetslivet medan utformningen av arbetet som gör det möjligt för både kvinnor och män att kombinera familj och arbete kommit helt i skymundan. Fackförbunden har här en mycket viktig uppgift.

Utbildning, yrkesval och position samt inom vilken bransch man arbetar påverkar löneskillnaderna. Trots att kvinnor ofta har högre utbildning och bättre meriter än män, har de tragiskt nog ändå sämre löner än männen generellt. Att arbetsmarknaden fortfarande är könsuppdelad kan hänföras till människors fria val, arbetsgivares könsstereotyper rekryteringar, men också traditioner och strukturer som upprätthåller de könssegregerade arbetsvillkoren. Kvinnor har hänvisats till den offentliga sektorns arbetsmarknad i många år och det är en viktig orsak till varför arbetslivet inte är jämställt. Om män och kvinnor delar på föräldraansvaret kommer det att leda till en positiv spiral på arbetsmarknaden. Men det är också så att ett barnvänligt arbetsliv skulle leda till en positiv spiral när det gäller uttag av föräldraförsäkringen. De är kommunicerande kär!

Låg lön, hög frekvens av deltidsarbeten och korta karriärstegar i kvinnodominerade yrken jämfört med mansdominerade har inte bara befast ar-

Fel! Okänt namn på

betsdelningen på arbetsmarknaden utan också i hemmen. Det går inte att blunda för att delförklaringar till att skillnader finns mellan män och kvinnors löner också beror på traditioner som är svåra att bryta. För att kunna ändra våra värderingar och attityder måste vi hitta system och redskap som gör detta synligt. Det är därför viktigt att med lönekartläggning göra skillnaderna synliga och därmed möjliggöra förändring.

Den svenska arbetsmarknaden är i högsta grad könssegregerad. Uppdelningen är tydlig. En mycket stor del av de svenska kvinnorna arbetar i den offentliga sektorn inom vård- och omsorgsyрки. Den offentliga sektorn behöver konkurrensutsättas. Men det är också viktigt att kvinnor uppmuntras till att välja ”typiskt mansdominerade” yrken och utbildningar. Män ska uppmuntras till att välja ”typiskt kvinnliga” yrken och utbildningar.

Ofta benämns den svenska arbetsmarknaden som världens mest könssegregerade. Men vid en närmare granskning visar det sig att detta är en sanning med modifikation. Andelen kvinnor *utanför* arbetsmarknaden är fortfarande hög i många länder till skillnad från i Sverige, där i stället andelen kvinnor i yrkesarbete är hög. Denna skillnad har i statistiken lett till det paradoxala resultatet att länder med en hög andel kvinnor utanför arbetsmarknaden, dvs. med en låg förvärvsfrekvens, framstår som mindre könssegregerade än länder där flertalet kvinnor är yrkesarbetande. De länder som statistiskt visar att de har låg könssegregering är snarare ett bevis på en uppdelning som innebär att merparten kvinnor arbetar oavlönat i hemmet medan männen återfinns i avlönat marknadsarbete – ett stadium som vi sedan länge lämnat bakom oss. Samtidigt kan vi inte blunda för att Sveriges arbetsmarknad är extremt uppdelad efter kön. *Läs gärna mer om jämställdhet i Centerpartiets jämställdhetsmotion.*

Kvinnor i offentlig sektor

En stor del av kvinnorna i Sverige arbetar i yrken där den offentliga sektorn är den enda tillgängliga arbetsgivaren. Det gäller många av dem som jobbar i vård och omsorg. Med några få undantag finns det, för den som vill jobba i dessa yrken, inga privata arbetsgivare att välja på. Det leder till att många kvinnor är fast i en snäv arbetsmarknad. Det främsta sättet att tvinga fram förändringar är att verksamheterna inom kommuner och landsting utsätts för konkurrens. Den stelbenta strukturen inom den offentliga sektorn håller lönerna nere och kvinnorna som arbetar där får långt ifrån den lön de förtjänar. Orättvisan i lönerna får livslånga konsekvenser på flera olika områden. Med ökad mångfald inom exempelvis vårdsektorn kan alternativa arbetsmarknader skapas med en större valfrihet mellan olika arbetsgivare, vilket kommer att leda till bättre löner och förbättrad arbetsmiljö. Då växer också kvinnors möjlighet till större frihet på arbetet, högre lön och ökade karriärmöjligheter. Det är hög tid att de ”mjuka” yrkena uppvärderas på den svenska arbetsmarknaden. I det ingår att öppna kvinnors arbetsmarknad för konkurrens så att många kvinnors handlingskraft kan få rätt förutsättningar och utvecklingsmöjligheter.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljön är viktig för människors liv, hälsa och välbefinnande. Eftersom de flesta spenderar oerhört mycket tid på arbetet är det centralt att vi har en välfungerande arbetsmiljö som främjar människors hälsa. Ohälsotalet är fortfarande högt och många människor är långtidssjukskrivna. Bakom de höga ohälsotalen finns människor som upplever att de har mist makten över sin tid och knappt räcker till för arbete, fritid, vänner och familj. Sjukskrivningarna som är kopplade till arbetslivet har ökat, i synnerhet när det gäller arbetsrelaterade besvär av psykosocial karaktär.

De anställdas möjligheter till inflytande och delaktighet är en viktig förutsättning för att må bra och kunna utvecklas i arbetslivet. En bra arbetsmiljö handlar både om möjligheter att kunna påverka t.ex. sin arbetstid, att känna samhörighet samt att ha en rimlig arbetsbelastning och en bra fysisk miljö. För att öka de ekonomiska incitamenten för arbetsgivarna att arbeta mer målmedvetet och systematiskt med arbetsmiljö och rehabilitering behövs ett stabilt system. Ett sätt att utarbeta kriterier för en god arbetsmiljö. Dessa kriterier skulle ligga till grund för en arbetsmiljöcertifiering. Att öka kunskapsnivån om arbetsmiljöarbetet hos ledning och personal är av avgörande betydelse för om ett systematiskt arbetsmiljöarbete ska kunna genomföras. Arbetsgivare börjar alltmer se att vikten av en god arbetsmiljö är stor och att allt fler arbetsmiljöcertifierar arbetsplatserna. Arbetsgivaren bör se certifieringen som ett sätt att göra arbetsplatsen attraktiv, särskilt när arbetsstället har stor omsättning av personal. En certifiering innebär också att anställda kan ställa krav. Eftersom certifieringsorganet ska säkerställa samverkan kan värdefulla dialoger komma i gång som driver arbetsmiljöarbetet framåt. Arbetsmiljökompetensen skiljer sig dock åt från olika arbetsplatser. Vi anser med anledning av detta att regeringen bör göra en kartläggning av hur arbetsmiljökompetensen ser ut i dag samt hur arbetsgivares arbetsmiljöarbete kan förstärkas. Detta bör ges regeringen till känna.

Nationellt hälsonät

Inom hälsoforskningen är det väl känt och dokumenterat att hälsoförändringar går att avläsa mycket tidigare på grupp- än på individnivå. Företagshälsovården arbetar mycket med olika former av kartläggningar och hälsoundersökningar ute på arbetsplatserna, bl.a. som ett led i det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Dessa undersökningar, som oftast genomförs med viss regelbundenhet för att se förändringar över tid, återredovisas till den enskilda arbetsplatsen. Det är ett stort resursslöseri att inte använda dessa data i det övergripande folkhälsoarbetet. Ett strukturerat arbetssätt att samla in avidentifierade uppgifter på bransch- och yrkesnivå skulle tillsammans med erfarenheterna från företagshälsovårdens preventiva och rehabiliterande verksamhet kontinuerligt ge signaler på ohälsförändringen väsentligt mycket tidigare än effekterna syns i sjukskrivningsstatistiken. Dessa data skulle kunna vara en ständigt uppdaterad källa för forskningen, samtidigt som de skulle initiera

Fel! Okänt namn på

viktiga utvecklingsområden genom dessa tidiga signaler. Därför vore det önskvärt om ett nationellt hälsonät upprättades. I Centerpartiets sjukvårdsmotion utvecklas tankarna om ett nationellt hälsonät. Regeringen bör göra en översyn om hur företagshälsovårdens statistik kan användas i ett nationellt hälsonät.

Stockholm den 4 oktober 2005

Margareta Andersson (c)

Lars-Ivar Ericson (c)

Jan Andersson (c)

Kenneth Johansson (c)

Anders Larsson (c)

Birgitta Carlsson (c)

Birgitta Sellén (c)